

20. Transport

1. Komunikacja – dział gospodarki należący do usług, który obejmuje przemieszczanie osób i towarów za pomocą środków lokomocji (transport) oraz przekazywanie informacji (łączność).

TRANSPORT dzielimy na:

- Lądowy (kolejowy, samochodowy, przesyłowy)
- Wodny (żegluga śródlądowa i morska)
- Lotniczy (powietrzny)

2. Transport kolejowy– wynalezienie maszyny parowej i rewolucja przemysłowa doprowadziły do szybkiego rozwoju kolei. Pierwsza linia kolejowa została uruchomiona w Wielkiej Brytanii w 1825 r. Z czasem lokomotywy parowe zaczęły być zastępowane lokomotywami spalinowymi i elektrycznymi. Współcześnie w transporcie dużą rolę odgrywają koleje dużych prędkości (kolej we Francji osiąga 320km/h) we Włoszech, Japonii i Chinach. Budowane są nowoczesne terminale np. tunel pod kanałem La Manche z 1994 r. skraca znacznie czas podróży między Wielką Brytanią a resztą kontynentu (przejechanie tunelu podmorskiego 50 km zajmuje 35 minut). Kursujące pociągi w tunelach są przystosowane do przewozu autokarów, samochodów ciężarowych i osobowych).

W wielkich aglomeracjach miejskich ogromne znaczenie dla osób dojeżdżających codziennie do pracy ma metro = transport podziemny, który zapewnia szybki dojazd do centrum.

Wraz z rozwojem motoryzacji zmniejsza się znaczenie transportu kolejowego (nierentowne linie są likwidowane), coraz więcej osób woli dojeżdżać do pracy czy na zakupy samochodem.

3. Transport samochodowy – na początku XX w. wraz z rozwojem dróg o twardej, ulepszonej nawierzchni – znaczenia zaczął nabierać transport samochodowy. Transport samochodowy zaczął dominować nad kolejowym, motoryzacja ułatwiła życie człowiekowi.

4. Transport przesyłowy – odgrywa bardzo ważną rolę w gospodarce, **przesyła** energię elektryczną, ropę naftową, gaz ziemny, wodę i zanieczyszczenia. Transport przesyłowy to wodociągi, ciepłociągi, kanalizacja, taśmociągi (na taśmociągach wyjeżdża węgiel z kopalni do elektrowni), rurociągi (przesyłają ropę i gaz). Gęsta sieć ropociągów i gazociągów jest w rejonie Zatoki Perskiej, jeden z najdłuższych na świecie to rurociąg „Przyjaźń” łączący Rosję z Europą Środkową.

5. Transport wodny – transport wodny jest znany od najdawniejszych czasów, początkowo wykorzystywano siłę wiatru (żagle), siłę rąk (wiosła), a współcześnie wykorzystuje się napęd silnikowy lub turbinowy. Transport wodny dzielimy na:

- transport śródlądowy (odbywa się rzekami, kanałami oraz jeziorami), jest wykorzystywany głównie do przepraw promowych oraz rejsów wycieczkowych, jest rozpowszechniony w regionach położonych z dala od morza do transportu piasku, żwirów, węgla czy kamieni budowlanych.

- transport morski – ma większe znaczenie w przewozie towarów niż transport śródlądowy, wykorzystywane są kontenerowce, statki chłodnie i gazowce. Największymi portami na świecie są Singapur, Szanghaj oraz Rotterdam.

6. Transport lotniczy – charakteryzuje się dużą prędkością przewozu, ale także wysokimi kosztami eksploatacji. Rozwinął się na początku XX w. Najgęstsza sieć połączeń lotniczych i lotnisk znajduje się w Europie Zachodniej i Ameryce Północnej. Niektóre wielkie aglomeracje miejskie mają po kilka lotnisk – Londyn, Paryż, Nowy Jork. Najwięcej pasażerów w 2009 r odprawiono na lotnisku w Atlancie (USA) i w Londynie. Także wzrost liczby pasażerów odnotowano w Pekinie, Dżakarcie (Indonezja), w Chinach i Dubaju (rozwój turystyki).

W Europie do najbardziej uczęszczanych tras powietrznych należały

Madryt – Barcelonai Londyn – Nowy Jork

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny rozwój transportu lotniczego za sprawą tanich linii lotniczych (OLT – po 4 miesiącach ogłosiło upadłość).

19. Turystyka na świecie

Turystyka odgrywa istotną rolę w gospodarce wielu krajów. Obywatelom daje prace, a budżetowi państwa pieniądze. I chociaż znaczna część tych pieniędzy przeznaczana jest na ochronę środowiska – to jednak zbyt duża liczba turystów może doprowadzić do nieodwracalnej degradacji środowiska. **Turystyka obejmuje** podróże połączone z poznawaniem, wypoczynkiem, rozrywką, leczeniem, pielgrzymowaniem do miejsc kultu religijnego – bez podejmowaniem pracy i osiedlania się. Do końca XIX w. turystyka miała charakter wybitnie elitarny, dopiero w latach 20. XX w. została rozpowszechniona. Jednak dynamiczny rozwój ruchu turystycznego zwany **eksplozją turystyczną** nastąpił w połowie XX wieku.

Na **eksplozję turystyczną** miały wpływ:

- ✓ wzrost zamożności i mobilności społeczeństw (mieszkańcy krajów wysoko rozwiniętych mają więcej czasu wolnego i przeznaczają część swoich dochodów na aktywny wypoczynek)
- ✓ rozwój transportu (zwłaszcza lotniczego)
- ✓ wzrost poziomu wykształcenia i chęć poznania świata
- ✓ rozwój procesów urbanizacyjnych skłania ludzi do wyjazdów w miejsca położone z dala od zgiełku miast, gdzie można wypocząć na łonie natury
- ✓ podróżowaniu sprzyja stabilna sytuacja polityczna (Polska po II wojnie światowej była w grupie krajów socjalistycznych, żelazna kurtyna uniemożliwiała wyjazdy zwykłym obywatelom naszego kraju do państw kapitalistycznych, paszporty były wydawane przez specjalne służby, często odmawiano, a jeśli już go wydano zaraz po powrocie należało zdać go w urzędzie. Możliwość otrzymania paszportu mieli działacze partyjni, można było podróżować w obrębie bloku państw socjalistycznych: Bułgaria (Złote Piaski), Węgry (Balaton), do Jugosławii, do NRD, Czechosłowacji i na Krym)
- ✓ upowszechnienie się urlopów i intensywne kampanie reklamowe regionów turystycznych oraz rozwój biur podróży bardzo sprzyjają turystyce

Walory turystyczne to elementy środowiska przyrodniczego i poza przyrodniczego będące przedmiotem zainteresowania turystów.

Zagospodarowaniem turystycznym nazywamy przystosowanie przestrzeni dla potrzeb ruchu turystycznego: baza gastronomiczna i hotelowa, usługi transportowe.

W 2010 r. turyści najchętniej odwiedzali: Francję (Lazurowe Wybrzeże, kurorty narciarskie w Alpach, Paryż, wieża Eiffla, muzeum Luwr), Stany Zjednoczone (najchętniej zwiedzane są miasta Nowy Jork, Waszyngton, Los Angeles, cała Floryda, Hawaje, Niagara) i Hiszpanię (najatrakcyjniejsze jest wybrzeże Morza Śródziemnego) – te kraje odnotowały największy wpływ z turystyki.

Spółeczno-gospodarcze znaczenie turystyki – turystyka jest istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego w skali globalnej (ważny składnik dochodu narodowego w niektórych krajach), ludność obszarów o rozwiniętej turystyce znajduje zatrudnienie w hotelarstwie, gastronomii, w usługach transportowych, w handlu (sprzedaż pamiątek).

Turystyka odgrywa rolę edukacyjną i wychowawczą (celem może być zdobycie wiedzy o danym kraju czy regionie), zwiedzanie obiektów zabytkowych, poznawanie miast o znaczeniu historycznym, a także wędrowanie po szlakach turystycznych.

Kilka przykładów regionów turystycznych

Kraje położone nad Zatoką Perską (dzięki bogactwu ropy naftowej i gazu ziemnego) zaczęły inwestować w turystykę wypoczynkową skierowaną do zamożnych turystów. W Dubaju stolic Zjednoczonych Emiratów Arabskich – zrealizowano bardzo spektakularne projekty:

- ✓ Burdż al-Arab – jeden z nielicznych 7-gwiazdkowy hotel, został wybudowany na sztucznej wyspie w Zatoce Perskiej i mierzy 321 m i jest najwyższym hotelem na świecie, są w nim 202 apartamenty, a największy o powierzchni 780 m² jest zdobiony złotem
- ✓ Hydropolis– to jedyny na świecie luksusowy podwodny hotel położony 22 m pod powierzchnią wód Zatoki Perskiej, goście hotelowi będą przewożeni specjalnym tunelem
- ✓ Palmowe Wyspy – zespół trzech największych na świecie sztucznych wysp, wyglądających z lotu ptaka jak palmy, na wyspach mają znaleźć się luksusowe hotele, mieszkania, ekskluzywne sklepy i restauracje
- ✓ Sztuczny kompleks narciarski zbudowany na pustyni w rejonie Zatoki Perskiej
- ✓ Szarmasz-Szajch w Egipcie – rozbudowana sieć hoteli i ośrodków sportów wodnych (nurkowanie)
- ✓ Wyspa Bali na Indonezji –do największych atrakcji należą piaszczyste plaże w otoczeniu lasów równikowych, wulkaniczne pasma górskie i klify morskie.

Wyjazdy zagraniczne Polaków

Polacy tłumnie odwiedzają kurorty położone w Afryce (Tunezja Egipt) i w Azji (Turcja), a także wyjeżdżali do Niemiec, Włoch i Wielkiej Brytanii.

Wpływ na środowisko przyrodnicze

Rozwój turystyki ingeruje w naturalny krajobraz oraz niszczy ekosystemy. Najbardziej widoczny wpływ turystyki na środowisko można zaobserwować na obszarach górskich (Alpy Sudety), poprzez zdeptywanie roślin (nierzadko chronionych), nadmierny hałas, zaśmiecanie i wycinanie lasów, budowa hoteli i stoków narciarskich. Kiedyś w Bieszczadach częstotliwość przejeżdżających samochodów wynosiła 6 pojazdów na godzinę, a teraz w sezonie 6 na minutę.

Istniejąca sieć schronisk turystycznych powoduje problemy z wywożeniem śmieci i odprowadzaniem ścieków. W niektórych krajach pręźnie rozwija się **agroturystyka** czyli wypoczynek w gospodarstwach rolnych. Agroturystyka jest pozytywnym trendem w rozwoju turystyki, gdyż zachowuje równowagę między środowiskiem a gospodarczą działalnością człowieka.